

تحلیل انتقادی تعریف عقد مرابحه در حقوق بانکی ایران

مهدی جوهری^۱

میلاذ سلطانی^۲

چکیده:

حقوق بانکی کشور بعد از انقلاب اسلامی دستخوش تغییرات بنیادین شد و تطابق امور قانونی با فقه و شرع مبین در اولویت قرار گرفت. برای حذف بهره ثابت از نظام بانکی که ربا نامیده می‌شد بانک‌ها مطابق قانون عملیات بانکی بدون ربا مکلف شدند تا از عقودی که مورد تایید شرع اسلام و فقه امامیه است استفاده کنند. به همین خاطر، در ماده ۹۸ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹ قرارداد مرابحه به قراردادهای بانکی ملحق شد و آیین‌نامه اجرایی و دستورالعمل اجرایی آن توسط هیئت وزیران مورد تصویب قرار گرفت. مرابحه از اقسام بیع است و قراردادی است لازم، مغایره‌ای، معوض و تملیکی که باعث انتقال مال می‌شود و طی آن بانک به عنوان عرضه‌کننده مبادرت به خرید مال مورد نیاز متقاضی می‌کند و سپس با اعلام بهای تمام شده که شامل قیمت مال و هزینه‌های جانبی دیگر نظیر حمل و نقل و بیمه است و ضمن تعیین سود مورد نظر خود بر اساس بهای تمام شده مبادرت به انعقاد قرارداد با متقاضی و انتقال مال به وی می‌کند. در این مقاله تعریف مرابحه در آیین‌نامه اجرایی مورد تحلیل قرار می‌گیرد و ضمن مقایسه با تعاریف موجود در فقه امامیه و دکترین حقوقی ایران ایرادات وارده بر آن مورد بحث قرار می‌گیرد.

کلیدواژه: بیع، مرابحه، بانک، حقیقت عرفیه، اصالت عمل.